ВІДГУК

офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента
Чередник Анни Олегівни
на дисертаційну роботу Голубкіна Сергія Сергійовича,
виконану на тему: «Фінансові інструменти цифрового розвитку промислового сектору України»
для здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»)
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сучасний етап розвитку промислового сектору характеризується поглибленням цифрової трансформації виробничих, управлінських та фінансово-економічних процесів, що зумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до формування фінансових ресурсів, визначення джерел інвестування та управління фінансовими потоками підприємств. Цифровізація промисловості поступово виходить за межі впровадження окремих технологічних рішень і перетворюється на комплексний процес структурних змін, який охоплює модернізацію виробничої інфраструктури, розвиток цифрових компетентностей персоналу, використання даних, автоматизацію управлінських процедур та формування нових бізнес-моделей. За таких обставин особливого значення набуває належне фінансове забезпечення цифрових перетворень, оскільки саме доступність капіталу, раціональність його розподілу та ефективність використання визначають можливості підприємств реалізовувати довгострокові технологічні пріоритети.

Для промислових підприємств України проблематика фінансування цифрового розвитку набуває додаткової актуальності внаслідок дії комплексу дестабілізуючих чинників, пов'язаних із воєнними ризиками, руйнуванням виробничої інфраструктури, обмеженістю інвестиційних ресурсів, порушенням логістичних зв'язків, зростанням вартості капіталу та невизначеністю економічного середовища. За таких умов підприємства змушені одночасно вирішувати завдання відновлення виробничого потенціалу, забезпечення фінансової стійкості та здійснення технологічного оновлення. Це актуалізує потребу в пошуку адаптивних механізмів фінансування, здатних забезпечити узгодження інвестиційних потреб із фінансовими можливостями суб'єктів господарювання.

У цьому контексті важливого значення набуває формування цілісного фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, який забезпечує взаємозв'язок стратегічних цілей, джерел фінансування, інвестиційних рішень, фінансових інструментів, управління ризиками та оцінювання результативності цифрових проєктів. Особливої уваги заслуговує необхідність переходу від фрагментарного фінансування окремих технологічних ініціатив до системного управління цифровими інвестиціями протягом усього життєвого циклу відповідних проєктів.

З огляду на зазначене, дисертаційне дослідження Голубкіна Сергія Сергійовича є своєчасним і актуальним, оскільки спрямоване на вирішення важливого науково-практичного завдання, пов'язаного з розвитком теоретико-методологічних положень, удосконаленням методичного забезпечення та обґрунтуванням практичних інструментів формування й оцінювання фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств України. Отримані результати мають значення не лише для розвитку теорії фінансів підприємств, а й для забезпечення технологічної модернізації промислового сектору в умовах воєнних викликів та повоєнного відновлення економіки.

2. Зв'язок роботи з науковими планами, програмами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідної діяльності Державного біотехнологічного університету та кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Зокрема, результати дослідження пов'язані з виконанням таких науково-дослідних тем:

- «Теоретичні та методологічні засади фінансово-кредитного забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора» (державний реєстраційний номер 0121U109406), у межах якої автором опрацьовано структурно-логічну модель функціонування фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств;

- «Фінансова архітектура і архітектоніка в умовах інноватизації та диджиталізації бізнес процесів» (державний реєстраційний номер 0123U100366), за якою обґрунтовано методологічні засади та розвинуто методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств із використанням системи часткових показників та інтегральної оцінки;

- «Архітектура сталого розвитку: механізми економічної та фінансової інтеграції» (державний реєстраційний номер 0124U001077), у процесі виконання якої ідентифіковано внутрішні й зовнішні фінансові детермінанти цифрової трансформації промислових підприємств, систематизовано фінансові

та нефінансові ризики й оцінено вплив основних чинників на інтенсивність цифрових перетворень.

Таким чином, тематика дисертаційної роботи органічно узгоджується з визначеними напрямами наукових досліджень університету. Особистий внесок здобувача у виконання зазначених науково-дослідних тем полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретичних і методичних положень, спрямованих на вдосконалення фінансового забезпечення цифрового розвитку промислових підприємств.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертації Голубкіна С. С., характеризуються належним рівнем обґрунтованості, послідовністю викладення та логічним взаємозв'язком із поставленою метою і визначеними завданнями дослідження.

Мета дисертаційної роботи, що полягає в поглибленні теоретико-методологічних засад і розвитку методичного забезпечення формування та оцінювання фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, є комплексною та відповідає сучасним потребам розвитку фінансової науки і практики управління промисловими підприємствами. Для досягнення поставленої мети автором визначено систему взаємопов'язаних дослідницьких завдань.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням широкої інформаційної бази, до складу якої увійшли законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційні статистичні матеріали, аналітична інформація органів державної влади, наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, матеріали міжнародних фінансових та економічних організацій, а також результати власних аналітичних розрахунків здобувача.

Переконливість дослідження посилюється застосуванням панельної економетричної моделі з фіксованими індивідуальними ефектами, що дало змогу врахувати специфіку досліджуваних підприємств і часові зміни. Визначення позитивного зв'язку фінансової автономії з цифровим розвитком, а також виявлення значущості часового тренду дозволили автору обґрунтувати накопичувальний характер цифрових перетворень і необхідність забезпечення послідовності їх фінансування.

Загалом зміст дисертації свідчить про комплексний характер проведеного дослідження, належне методологічне опрацювання проблематики та відповідність отриманих результатів поставленим завданням. Висновки логічно випливають із проведеного аналізу, а сформульовані рекомендації мають

конкретну економічну спрямованість і можуть бути використані в практиці фінансового управління промисловими підприємствами.

4. Новизна наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає в поглибленні теоретико-методологічних засад та розробленні науково-методичних положень і практичних рекомендацій щодо формування, функціонування й оцінювання фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств. До найбільш вагомих наукових результатів, які характеризуються науковою новизною, належать такі:

1. Удосконалена структурно-логічна модель функціонування фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, цінність якої полягає в формуванні цілісного уявлення про фінансовий механізм як багатокомпонентну систему, в якій поєднуються стратегічні орієнтири цифрового розвитку, учасники фінансових відносин, об'єкти фінансового впливу, ресурсне забезпечення, інвестиційні рішення, методи та інструменти фінансування, інформаційно-аналітичний супровід, управління ризиками й оцінювання результатів.

2. Удосконалені науково-методичні положення щодо формування структури джерел та інструментів фінансування цифрової трансформації промислових підприємств, відмінністю яких є обґрунтування необхідності формування гнучкої структури фінансового забезпечення з урахуванням специфіки цифрових проєктів, фінансового стану підприємства та стадії реалізації технологічних змін. Автором передбачено можливість поєднання внутрішніх ресурсів підприємства, позикового й інвестиційного капіталу, державної підтримки, грантових та міжнародних фінансових ресурсів.

3. Удосконалений методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, відмінність якого полягає в формуванні багатокритеріальної системи оцінювання, яка охоплює фінансові можливості підприємства, обсяги та структуру інвестиційного забезпечення, інтенсивність цифрових змін і результати господарської діяльності. Методична послідовність передбачає приведення різнорідних показників до порівнянного вигляду, обґрунтування їх значущості та агрегування в інтегральну оцінку.

4. Методичний підхід до позиціонування промислових підприємств за рівнем фінансового забезпечення та цифрового розвитку, важливість якого визначається поєднанням двох взаємопов'язаних характеристик діяльності підприємства: його фінансової спроможності та фактичного рівня цифрової

трансформації. Запропонований інструментарій базується на матричному зіставленні відповідних інтегральних індексів із подальшим визначенням пріоритетів фінансування залежно від стадії реалізації цифрових проєктів.

5. Методичний підхід до економетричного оцінювання та сценарного прогнозування цифрового розвитку промислових підприємств, який на відміну від існуючих, передбачає оцінювання впливу фінансових параметрів на цифровий розвиток із подальшим використанням отриманих модельних залежностей для коригування прогнозних значень індексу цифрового розвитку відповідно до альтернативних змін фінансової автономії підприємств. Це дозволяє не лише встановлювати характер взаємозв'язків між фінансовими характеристиками та цифровою трансформацією, а й формувати кількісно обґрунтовані сценарії її подальшого перебігу.

6. Удосконалений підхід до формування стратегічної архітектури розвитку фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств, що передбачає узгоджене формування портфеля цифрових ініціатив із визначенням обсягів необхідного фінансування, допустимого інвестиційного навантаження, цільового цифрового бюджету та джерел покриття відповідних витрат. На відміну від підходів, що передбачають відокремлене планування інвестиційних витрат, запропонована архітектура забезпечує взаємозв'язок між стратегічними пріоритетами, фінансовим плануванням, реалізацією цифрових проєктів і повторним інвестуванням.

7. Розвинуті теоретико-методологічні положення щодо еволюції фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств, в частині обґрунтування зміни логіки фінансування промислового розвитку під впливом поширення цифрових технологій. Автором систематизовано п'ять послідовних підходів: ресурсно-відтворювальний, інвестиційно-проєктний, інноваційно-фінансовий, платформно-даний та резильєнтно-екосистемний. Їх узагальнення дозволило розкрити перехід від фінансування переважно матеріальної бази та окремих інноваційних заходів до забезпечення комплексних цифрових спроможностей підприємства, розвитку інформаційних платформ, використання даних і формування стійких технологічних екосистем.

8. Наукові положення щодо фінансових детермінант цифрової трансформації промислових підприємств, де внесок автора полягає в систематизації чинників цифрового розвитку за внутрішніми, зовнішніми та ризиковими групами й обґрунтуванні їх взаємозалежності. Систематизовано ризики, пов'язані з воєнними обставинами, валютними коливаннями, зміною процентних ставок, енергетичними обмеженнями, кадровими проблемами, технологічною невизначеністю та кіберзагрозами, що дозволяє комплексно визначати фінансові передумови цифрових перетворень, оцінювати обмеження

їх реалізації та ідентифікувати резерви фінансового забезпечення промислового розвитку.

9. Розвинуті положення щодо формування самопідтримуваного фінансового циклу цифрового розвитку промислового підприємства, в частині обґрунтування циклічної моделі фінансування, за якої результати реалізації цифрових проєктів стають ресурсною основою наступних етапів технологічного оновлення.Такий підхід дозволяє розглядати фінансування цифрової трансформації не як одноразове залучення ресурсів, а як процес поступового нарощування внутрішнього фінансового потенціалу підприємства. Вагомість підходу полягає у створенні передумов для зменшення залежності від зовнішніх джерел капіталу, підтримання інвестиційної активності та забезпечення послідовного технологічного оновлення.

Отже, сукупність представлених наукових результатів характеризується логічною цілісністю та взаємодоповнюваністю. Вони охоплюють теоретичні засади фінансового забезпечення цифрових перетворень, методичний інструментарій оцінювання ефективності фінансового механізму, економетричне обґрунтування фінансових детермінант і практичні механізми адаптивного фінансування. Наукова новизна дисертації Голубкіна Сергія Сергійовича полягає в формуванні комплексного підходу до управління фінансовими ресурсами протягом усього процесу цифрової трансформації промислових підприємств.

5. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційного дослідження Голубкіна Сергія Сергійовича достатньою мірою відображені у наукових працях автора та пройшли апробацію в академічному середовищі. За матеріалами дисертації опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 3,98 ум.-друк. арк., з яких особистий внесок автора становить 3,15 ум.-друк. арк. До складу публікаційного доробку входять 6 статей у наукових фахових виданнях, з яких до захисту зараховано 5,5 статей, а також 6 публікацій у матеріалах і збірниках тез доповідей на наукових конференціях.

Зміст опублікованих праць відображає основні результати дослідження, зокрема теоретичні засади формування фінансового механізму цифрової трансформації, методичні підходи до оцінювання його ефективності, дослідження фінансових детермінант цифрового розвитку та обґрунтування інструментів фінансування цифрових проєктів.

Кількість, тематична спрямованість і характер опублікованих результатів свідчать про належну апробацію основних положень дисертації Голубкіна

Сергія Сергійовича та достатню повноту їх представлення у науковому середовищі, що відповідає чинним вимогам пункту 8 та пункту 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

6. Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення дисертаційної роботи Голубкіна Сергія Сергійовича полягає в розробленні науково-методичних положень, моделей та рекомендацій, які можуть бути використані в процесі формування фінансової політики цифрової трансформації промислових підприємств, обґрунтування інвестиційних рішень і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Практична апробація основних результатів дисертації підтверджується їх використанням у діяльності низки підприємств та громадських організацій. Зокрема, у ТОВ «Меблева фабрика Константа» (довідка № 03 від 03.06.2026 р.) застосовано методичний підхід до позиціонування промислових підприємств за співвідношенням фінансового потенціалу та рівня цифрової трансформації. У ГО «Інститут економічних та еколого-енергетичних досліджень» (довідка № 189 від 05.05.2026 р.) використано запропоновану автором періодизацію розвитку фінансових моделей цифрової трансформації, що дозволило систематизувати відповідні підходи та визначити їх відмінності за об'єктами фінансування, інвестиційними потребами й роллю фінансових ресурсів у технологічному оновленні. В ГО «Інститут інноваційного провайдингу "Сталий розвиток"» (довідка № 10-д від 20.07.2026 р.) впроваджено методичний підхід до позиціонування промислових підприємств на основі зіставлення інтегрального індексу фінансового забезпечення та індексу цифрового розвитку. У ТОВ «Альмарко» (довідка № 02 від 27.05.2026 р.) використано вдосконалений методичний підхід до сценарного прогнозування результативності фінансового механізму цифрової трансформації. У ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» (довідка № 07 від 15.07.2026 р.) впроваджено науково-методичні положення щодо формування структури джерел та інструментів фінансування цифрової трансформації, які передбачають їх адаптивне поєднання залежно від вартості цифрових рішень, частки нематеріальних активів, рівня фінансового ризику, цифрової зрілості підприємства та очікуваної віддачі від цифрових інвестицій.

Наведені факти впровадження підтверджують прикладну спрямованість дослідження та можливість використання його результатів у діяльності

суб'єктів господарювання для вдосконалення фінансового забезпечення цифрового розвитку.

7. Академічна доброчесність

Дисертаційна робота Голубкіна Сергія Сергійовича за структурою, змістом та характером викладення матеріалу є самостійним завершеним науковим дослідженням. У роботі належним чином представлено теоретичні положення, методичні розробки та результати власних аналітичних досліджень здобувача. Викладення наукових положень супроводжується посиланнями на використані джерела, а результати, отримані іншими дослідниками, відокремлено від авторських напрацювань. Наукові результати, представлені як особистий внесок здобувача, мають відповідне змістове наповнення та логічно пов'язані з визначеними завданнями дисертації.

За результатами ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та представленими матеріалами не встановлено ознак порушення академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів дослідження. Положення академічної доброчесності дотримано під час використання наукових джерел, формулювання висновків та представлення результатів власних досліджень.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи, її теоретико-методичну цілісність та практичну спрямованість, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження і дискусійні положення, які можуть стати предметом подальшого наукового опрацювання.

1. У теоретичному розділі дисертації (п. 1.1.) автором ґрунтовно досліджено еволюцію підходів до фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств та виокремлено п'ять основних етапів розвитку відповідних наукових уявлень. Водночас доцільним було б більш детально розкрити критерії переходу від одного підходу до іншого, зокрема визначити, які саме зміни у структурі цифрових активів, характері інвестицій та механізмах фінансування зумовлюють формування нової логіки фінансового забезпечення.

2. Запропонований методичний підхід до інтегрального оцінювання ефективності фінансового механізму цифрової трансформації є достатньо комплексним та дозволяє враховувати різні аспекти фінансової та цифрової діяльності підприємства (рис. 1.6., п. 1.3). Разом із тим додаткового обґрунтування заслуговує питання стабільності вагових коефіцієнтів інтегрального показника за умов істотних змін зовнішнього середовища,

зокрема під впливом воєнних ризиків, інфляційних процесів та зміни вартості фінансових ресурсів.

3. В дисертації проведено комплексне оцінювання п'яти промислових підприємств України за період 2020–2025 рр. (розділ 2). Водночас розширення вибірки підприємств за рахунок представників інших галузей промисловості дозволило б глибше дослідити галузеві відмінності фінансового забезпечення цифрової трансформації та підвищити можливості поширення отриманих результатів на промисловий сектор загалом.

4. Автором проведено економетричне оцінювання впливу фінансових чинників на цифровий розвиток підприємств та сформовано сценарні прогнози на 2026-2028 рр. Разом із тим перспективним напрямом подальших досліджень могло б стати розширення сценарного аналізу шляхом одночасного врахування як фінансової автономії, так і альтернативних варіантів вартості кредитних ресурсів, доступності державної підтримки та міжнародного фінансування.

5. Заслуговує на позитивну оцінку запропонований автором підхід до формування самопідтримуваного фінансового циклу цифрової трансформації на основі реінвестування отриманих економічних результатів (рис. 3.1., п.3.1). Водночас доцільним було б більш детально розглянути механізм визначення оптимальної частки прибутку або додаткового грошового потоку, що має спрямовуватися на повторне фінансування цифрових проєктів, з урахуванням потреб підприємства в підтриманні ліквідності та виконанні поточних фінансових зобов'язань.

Зазначені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи та не ставлять під сумнів наукову цінність отриманих результатів. Висловлені пропозиції визначають перспективні напрями подальшого розвитку досліджень у сфері фінансового забезпечення цифрової трансформації промислових підприємств.

9. Загальна оцінка дисертації та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Голубкіна Сергія Сергійовича на тему «Фінансові інструменти цифрового розвитку промислового сектору України» є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання щодо розвитку теоретико-методологічних засад та вдосконалення методичного забезпечення формування й оцінювання фінансового механізму цифрової трансформації промислових підприємств.

Зміст дисертації свідчить про системне опрацювання здобувачем досліджуваної проблематики, належний рівень володіння сучасним

методичним інструментарієм фінансово-економічних досліджень та здатність самостійно формулювати й обґрунтовувати наукові положення. Отримані результати охоплюють як теоретичні аспекти розвитку фінансового забезпечення цифрової трансформації, так і практичні питання оцінювання фінансової спроможності підприємств, вибору джерел фінансування, моделювання цифрового розвитку та формування стратегічних параметрів цифрових інвестицій.

Наукова новизна дисертації полягає в удосконаленні структурно-логічної моделі фінансового механізму, методичних підходів до інтегрального оцінювання, матричного позиціонування та економетричного прогнозування цифрового розвитку, а також у поглибленні теоретичних положень щодо фінансових детермінант і самопідтримуваного циклу цифрової трансформації. Практична значущість отриманих результатів підтверджується їх апробацією та впровадженням у діяльність промислових підприємств і громадських організацій.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» галузі знань 07 «Управління та адміністрування». За актуальністю теми, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів, повнотою їх викладення в опублікованих працях та характером самостійного виконання робота відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Вважаю, що Голубкін Сергій Сергійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»).

Офіційний опонент:
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства
та організації бізнесу Анна ЧЕРЕДНИК

Підпис засвідчую:
Вчений секретар
Харківського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця Оксана ПИСАРЧУК